

Gemma Garcia: “Les necessitats dels infants, els nostres ‘clients’ principals, sempre són prioritàries”

Joan Vila i Triadú

És psicòloga, és de Martorell i porta set anys al capdavant de la cooperativa Delta, especialitzada en atenció a la infància. Gemma Garcia Gómez dirigeix un equip de 27 persones, majoritàriament dones, que s’ha guanyat la confiança de les administracions públiques amb un treball eficaç i constant des dels centres d’atenció precoç que donen servei a la mainada de quatre poblacions del Baix Llobregat. Parlem amb ella de l’evolució de Delta i del cooperativisme d’iniciativa social com a raó de ser d’aquesta ‘aventura’ professional.

Delta neix com a cooperativa el 1999. Gemma Garcia hi és des del principi?

Sóc quasi fundadora; de fet, me’n considero, perquè vaig incorporar-m’hi pocs mesos després. Delta sorgeix de la necessitat d’autoocupació de cinc professionals de diferents disciplines de l’atenció a les persones (psicologia, logopèdia, fisioteràpia, treball social i neuropediatria), que decideixen ajuntar-se per desenvolupar la seva carrera professional. Es crea la cooperativa per concursar per un servei de l’Administració pública. Hi havia una clara voluntat de col·laborar amb l’Administració, en aquesta fórmula publicoprivada, per atendre la població infantil d’aquest territori. Vam escollir ser cooperativa d’iniciativa social i sense afany de lucre, amb tot el que això comporta: reinvertir els beneficis, si és que n’hi ha, i marcar-nos un topall salarial a partir del conveni laboral del sector. El nostre sou no pot superar el 130% del mínim fixat en el conveni. Això ja diu molt d’una manera de fer i d’entendre la professió.

Us poseu de nom “Delta” pel delta del Llobregat, suposo, però... totes les professionals sou d’aquesta zona del Baix?

Com que aquell era un moment de redistribució territorial dels serveis d’atenció precoç i hi havia unes necessitats de cobertura, vam concursar per aquesta zona, però les fundadores no som d’aquí. Després sí que hi ha hagut algunes sòcies de Viladecans, de Castelldefels o de Gavà... De fet, n’hi ha moltes de Barcelona o del Baix Llobregat Nord. Jo mateixa sóc de Martorell i continuo vivint-hi. Cada dia m’em passo els embussos de trànsit per arribar fins a Viladecans.

“Som una entitat molt arrelada al territori, amb molt de suport per part dels ajuntaments d’aquesta zona”

En tot cas, heu acabat fent la cooperativa pensant en aquesta àrea geogràfica, perquè veig que teniu centres de treball a Viladecans i a Castelldefels...

Els serveis d’atenció precoç estan territorialitzats i nosaltres donem servei a quatre poblacions: Viladecans, Gavà, Begues i Castelldefels. Tenim tres centres de treball, dos a Viladecans i un a Castelldefels. Per tant, ens ha marcat força la ubicació física, però tampoc descartem el fet que més endavant puguem concursar per una altra zona o obrir altres mercats. És veritat que som una entitat molt arrelada al territori, amb molt de suport per part dels ajuntaments d’aquestes ciutats, que ens hem guanyat a força de treball i constància...

Ara sou 18 socis i 9 treballadors, en total 27 persones. De les cinc persones inicials que m'has explicat, la plantilla va créixer ràpidament o ha estat més aviat gradual?

Els primers anys creixíem una o dues persones l'any, després va venir un petit 'boom', que ens va fer incorporar nou persones en només tres anys, i ara en fa uns quants que creixem en treballadors però no en socis, sobretot per la situació d'inestabilitat de l'Administració pública, que és el nostre client principal. En les entrevistes de selecció de personal els diem: "Si vols una feina fixa, però d'assalariat, aquest no és el teu projecte. Però, si vols un projecte que t'engresqui, que et demani implicació i que n'hi puguis oferir, que te'ls sentis propi... estàs a l'empresa ideal". Ara tenim treballadors que potser porten cinc o sis anys amb nosaltres, que en un altre context econòmic ja haurien entrat de socis i que ara no, perquè estem una mica espantades...

"Tenim una política de contractació que fomenta la igualtat d'oportunitats, en el sentit que hi entrin homes"

Parles molt en femení, perquè la majoria sou dones... Quants homes teniu com a socis o treballadors?

Només un entre els socis i un altre més entre els treballadors. És a dir, de les 27 que som, 25 som dones i només 2 homes. És un sector feminitzat, no tant a les carreres de les nostres disciplines, perquè a les facultats hi ha tantes dones com homes. Però, quan aquestes carreres tenen l'especialització en petita infància, de 0-6 anys, ja costa més trobar un home. Nosaltres intentem desfeminitzar el sector. Tenim una política de contractació que fomenta la igualtat d'oportunitats, en el sentit que propiciem que hi entrin homes. En igualtat de mèrits, d'experiència i de condicions, fem una discriminació positiva cap als homes, per intentar compensar plantilla, però la veritat és que ens costa.

En el vostre ideari parleu de la primacia de les persones per sobre del capital... Què voleu dir?

L'objectiu de l'empresa és aconseguir l'estabilitat dels nostres llocs de treball, poder desenvolupar la nostra carrera professional, que tots tinguem unes bones condicions laborals, un sou digne... no tant arribar a tenir una retribució salarial alta. Tota l'estratègia de la nostra organització està pensada per al benestar, no només dels socis, sinó dels socis, dels treballadors i dels usuaris. Quan diem que les persones són prioritàries és perquè sempre anteposem les necessitats, primer dels nens, que són els nostres principals "clients", després de les famílies, i finalment, dels socis i treballadors. Faig aquest matís dels nens primer i després les famílies perquè, per exemple, en cas d'un divorci o d'una separació traumàtica, tenim clar que no treballem ni per al pare ni per la mare, sinó per al fill o la filla que pateix la separació i per al seu benestar.

"Fem tot el que sigui vetllar pel benestar dels més petits"

Què és exactament l'atenció precoç?

L'atenció precoç inclou totes les accions adreçades a atendre la població infantil de 0 a 6 anys, en realitat, "des de la concepció" —segons el decret que la regula—; per tant, fins i tot una dona embarassada podria ser atesa en un centre d'atenció precoç. Què fem? Valoració i diagnòstic i, si cal, tractament. Atenem tant nens amb trastorns greus i permanents, com ara l'autisme o la paràlisi cerebral, que són trastorns que, segurament, arrossegaran tota la vida, com atenem nens amb

trastorns lleus i transitoris, com ara un trastorn de llenguatge, una dificultat emocional, un problema motor..., coses que eventualment aquell nen està patint i per a les quals necessita un suport professional. I també hem d'atendre tota la població que estigui en situació de risc, tant psicològic com biològic o social: una separació traumàtica, una prematuritat extrema o una sospita de maltractament o d'abús sexual, per exemple. És a dir, tota acció adreçada a la petita infància, tot el que sigui vetllar pel benestar dels més petits.

Per tant, un CDIAP (Centre de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç), que és el centre que vosaltres gestioneu, funciona més o menys com un Centre d'Atenció Primària?

Gairebé. El 70% dels nens que arriben al CDIAP, els adrecen des de Pediatria, perquè la família, quan veu que el nen o la nena té una dificultat, primer va al metge pediatre. El pediatre o la infermera pediàtrica, si comprova que alguna cosa no va bé, ens l'adreça. També n'hi ha que arriben via hospitalària, si a l'hospital on ha nascut li han detectat algun problema o hi ha hagut alguna complicació durant el part o té uns antecedents determinats. També poden venir adreçats des dels Serveis Socials, quan hi ha una situació gravíssima de precarietat econòmica, per exemple. O des de l'escola bressol, si la mestra veu que aquell nen no funciona, no s'hi adapta... I potser no és gaire freqüent, però si una família arriba a conèixer el CDIAP, pot adreçar-s'hi directament, sense passar per cap d'aquests serveis esmentats.

Els serveis sempre són gratuïts?

Sí, totalment gratuïts. Els cobreix l'Administració; nosaltres no cobrem mai res als pares. Tenim una relació contractual, a través d'un concert econòmic, amb el Departament de Benestar Social i Família (l'antic ICASS; que ara es diu SISPA —Secretaria d'Inclusió Social i de Promoció de l'Autonomia Personal—). El propietari del servei és la Generalitat; nosaltres en som prestadors. Cada tant, normalment és cada cinc anys, ens cal concursar per continuar prestant el servei. Ara precisament ens toca tornar a concursar...

“Hem d'evitar les subhastes en els serveis d'atenció a les persones”

O sigui, que podria passar que no us el donessin a vosaltres, haguéssiu de marxar d'aquí i aquest CDIAP el gestionés una altra empresa...

Podria passar, però en aquests 15 anys no ha passat mai, perquè hem anat renovant la confiança per part de l'Administració. Cada cop que hi ha un concurs, com qualsevol altra empresa que treballa per a l'Administració pública, tenim un risc real de perdre'l. I això ens preocupa, perquè malauradament de vegades no es contracta aquells que presenten el millor projecte, sinó els que el prometen fer més barat. Crec que hem d'evitar les subhastes en els serveis d'atenció a les persones.

A partir dels sis anys, els nens ja no tenen atenció aquí...

El decret d'atenció precoç a Catalunya, que va marcar la universalitat i gratuïtat del servei, diu que com a màxim és fins als sis anys, però també prioritza els nens de zero a tres anys i amb patologies greus. Davant d'un servei saturat, com el nostre, sense tots els recursos que hauria de tenir, hem de prioritzar, i de vegades els nens no poden exhaurir, encara que ho necessitin, l'atenció fins als sis anys. Hem de fer molts esforços per examinar cas a cas, per fer que els nens puguin sortir del centre i vagin cap a altres serveis. La continuïtat d'una xarxa a unes altres sempre és complicada...

Com us ha afectat la crisi econòmica d'aquests darrers anys? Heu hagut de començar a diversificar els vostres serveis?

Sempre expliquem l'anècdota que en una assemblea de socis, el 2008, quan encara la crisi no havia començat (estàvem des del 1999 tranquil·les, fent bona feina, ens sentíem molt reconegudes...), va sortir el comentari d'algú que va dir: "Us imagineu que arriba un moment que l'Administració no paga? I que les coses no funcionen com estan funcionant ara?". Abans del 2008, treballar per a l'Administració era una garantia d'estabilitat i de cobrament regular: anaves al banc i fins i tot era positiu perquè t'avancesin diners. A partir del 2008, això comença a canviar. En aquella mateixa assemblea, ja vam dir que potser era el moment d'intentar diversificar, d'intentar obrir nous serveis i nous mercats, sempre adreçats a la infància i a la família, que és el que sabem fer. I vam començar a treballar en coses que ara estan començant a donar fruits després de molts esforços.

Per exemple, en l'àmbit de la docència?

Exacte, el principal capital que tenim és el nostre coneixement, el que sabem per formació i per experiència. Hem començat la cinquena edició d'un postgrau d'atenció precoç i família, que fem mitjançant Itinere, l'escola creada per la cooperativa Eduvic, a IL3, l'espai de formació 'online' de la Universitat de Barcelona. N'estem molt contentes, perquè això ens ha obert una nova via d'ingressos i de realització professional.

Amb Eduvic hi ha una relació molt intensa, oi?

Sí, tant Eduvic com Delta formem part de la sectorial d'iniciativa social de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya. Això va fer que ens coneguéssim personalment amb l'Adela Camí, la directora d'Eduvic, que s'anés generant confiança mútua —i jo crec que la confiança és bàsica per fer negocis— i que anéssim pensant la possibilitat de fer coses juntes. Quan van engegar el projecte d'Itinere, ens van convidar a participar-hi a través d'un conveni intercooperatiu. Les nostres professionals van haver de preparar un temari molt consistent, i vam haver de defensar-lo davant les diferents facultats implicades. Fem el postgrau en castellà perquè hi ha alumnes d'arreu del món, gent que es vol especialitzar en "atenció temprana", que és com es diu en castellà. També fem cursos a demanda, que ens poden sol·licitar des d'una escola bressol, des d'un centre de recursos pedagògics, o des d'una AMPA...

"L'aula d'atenció específica per a infants amb discapacitat greu és la nostra nineta dels ulls"

I també heu obert a Castelldefels una aula d'atenció específica per a infants amb discapacitat greu. Això també és un altre camp al marge del CDIAP?

Sí, aquest és un servei a part; no depèn del CDIAP: depèn de la nostra cooperativa directament. És la nostra nineta dels ulls. Si el CDIAP és "la nostra vaca", l'aula és, de moment, "un vedellet". Està pensada per a nens amb afectació molt greu, que per la seva patologia no poden estar amb un grup d'infants d'una escola bressol ordinària o han de quedar-se a casa, perquè fins als tres anys no tenen on anar. Són infants que, quan els atenem al CDIAP, ja veiem que tenen unes necessitats especials que fins ara no estaven cobertes. Cap al 2006-2007 vam començar a pensar a fer alguna cosa per a ells, els primers anys a costa del balanç de la cooperativa, perquè hi perdíem diners... però ara fa uns quants anys l'Ajuntament de Castelldefels va construir una nova escola bressol, la de Ca n'Aimeric, i sobre plànols, ja ens van oferir de reservar espai per a l'aula on desenvolupar aquest projecte. Des que es va inaugurar Ca n'Aimeric, la tenim allà. És una aula molt reduïda, amb un màxim de sis nens, amb dues professionals que els atenen, perquè són nens que necessiten una atenció molt, molt especialitzada, tot i que puguin compartir, en un moment puntual i amb suport de les especialistes, espais de l'escola bressol amb la resta d'infants.

I aquesta aula la finança l'Administració també?

El 2012 vam guanyar una convocatòria de La Caixa i el vam poder finançar; l'any següent vam obtenir un ajut de la Diputació. Sempre hem lluitat per trobar finançament i enguany tenim un conveni amb el Departament de Benestar Social i Família i La Caixa. L'Ajuntament de Castelldefels només hi posa el local, però l'aula no és només per als nens d'aquest municipi: qualsevol persona del Baix Llobregat i del Garraf pot adreçar-se a aquesta aula; així ho vam establir amb el Departament. Ara estem en converses per veure si pot ser reconegut com un servei de la cartera de serveis socials i que no depengui de trobar o no fons cada any. A més, estem fent, dins de l'escola bressol, una sala multisensorial per estimular els sentits dels nens, a nivell visual, tàctil, etc. Aquesta sala costa força diners; però, encara que és la cooperativa qui la sufraga, la posem a la disposició de tots els nens de l'escola bressol...

“Les cooperatives d'iniciativa social som les més actives dins de la Federació”

Tornem a parlar de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya... Tu estàs en el Consell Rector des de fa anys... Quin paper creus que té la Federació en el sector cooperatiu?

Per a mi, la Federació hi té un paper cabdal, importantíssim. És la plataforma que ens representa, és l'espai de trobada de les cooperatives i dels cooperativistes... El seu objectiu és defensar el nostre model i expandir-lo i poder explicar que les cooperatives som presents en diferents sectors, perquè moltes vegades els usuaris no ho saben. I també transmetre els nostres valors a la societat en general. Penso que hi ha una repercussió directa del fet de participar en la Federació: sentir-te representat i sentir-te partícip, que pots conèixer i aprendre dels altres contínuament. Delta estem representades a la comissió de la sectorial d'iniciativa social, és l'única sectorial que hi ha a la Federació. Ara hem complert el 20è aniversari, som un 25% de les cooperatives federades i, bé, som les més actives; potser ho comporta el fet de dir-nos d'iniciativa social... La sectorial, ara per ara, fa una feina importantíssima; nosaltres ens en sentim part: és l'espai de la Federació on ens sentim més còmodes i representats.

Per cert, com vas arribar a la presidència i a la direcció general de Delta ahora?

Va ser el 2008. Jo acabava de tornar de la baixa de maternitat de la meva filla i estava assignada al centre de Castelldefels... Llavors vam tenir una crisi de gestió important, vam fer fora la presidenta i la gerent en tan sols una setmana. I, com que jo ja era membre del Consell Rector, em van demanar que em posés al capdavant... Em va costar de decidir-m'hi, però al final hi vaig accedir. Des del 2008 fins ara hi ha hagut un canvi exponencial: som les mateixes, però ens hem reforçat internament i externament. Potser calia aquella crisi perquè nosaltres mateixes sabéssim què ens estava passant i cap a on volíem anar; allò ens va marcar molt... Per part meva, he hagut de sacrificar la dedicació professional com a psicòloga dins la cooperativa i dedicar-me el cent per cent a la gestió. M'agradaria no haver d'ocupar els dos càrrecs simultàniament, és a dir, que algú altre assumís la presidència de la cooperativa, però el Consell Rector ho ha decidit així i ho accepto.

Has parlat de la baixa de maternitat de la teva filla... Quants fills tens i de quina edat?

Dos: l'Aitor, que té 12 anys, i l'Alícia, que en té 7.

Tens temps per dedicar-los?

Sí, tot el que puc. Com que tots dos fan esport de competició —han sortit als pares—, tenim els caps de setmana molt ocupats, acompanyant-los en els desplaçaments dels seus equips. L'Àlicia juga a bàsquet, com jo feia de més jove, i l'Aitor, a handbol, que és l'esport de son pare. El bàsquet ha estat el meu esport preferit, i ara que ja no hi jugo, per l'edat, ho compenso fent algun partit de 'paddle' de tant en tant.

I tens alguna afició personal, a més de l'esport?

M'agrada molt la cuina i la gastronomia. No només cuinar: també vaig amb gent que escriu blogs de cuina, vaig a trobades i viatges gastronòmics... Quan viatjo, no només visito monuments, sinó que també penso la ruta per poder anar a tal o tal altre restaurant, perquè fan aquell plat especial que m'interessa...

“Crec molt en el treball, en la constància, en el fet de perseverar; sóc molt exigent i perfeccionista”

Ja per acabar: com veus el futur, el teu i el general?

La gent que em coneix sap que sóc tremendament apassionada, amb tot el que faig, i això té els seus inconvenients, perquè tot passa pel cor... Penso que en general, en la societat actual, no estem per tirar coets, però crec que hi ha vies alternatives, que hi ha formes de fer diferents, que hi ha maneres diferents d'entendre les coses, i si hi poses ganes, te'n surts... Crec molt en el treball, en la constància, en el fet de perseverar, sóc molt exigent i perfeccionista, i això al meu equip de vegades els costa d'assimilar-ho. Sóc molt exigent amb mi mateixa, però també amb els altres; no em conformo que les coses es facin a mitges: les coses s'han de fer ben fetes... i sempre amb un somriure als llavis.